



„Mulți dintre colegii mei au fost făuritori. Cele făurite sunt mai ușor de înțeles. Eu am fost o ființă care a apărut din oboseală. Oare și mărgăritele tot de acolo provin?

În timp ce mulți dintre colegii mei măsurau râuri, lacuri, depresiuni, tablouri istorice, case și inimi, ca să nu mai vorbim de drumuri, de cele care ar trebui să ducă înapoi (în paradis), eu încălecam pe bălanul negru, pentru a mă ascunde după cei șapte munți¹, în țara Albei ca Zăpada, ca să zicem așa; deoarece, a călări pe bălanul negru – este o artă, spunea nepoata noastră, pe când avea cinci-șase ani.

Deseori am privit caii, pe cei obișnuiți, mai ales când aveam gripă. Erau caii vecinului nostru, care s-a spânzurat când nu s-a mai putut descurca cu ei. Patru săptămâni mai târziu, pe pășunea mare a negustorului de ouă, s-a organizat o serbare, nu în cinstea lui, ci a rudelor cumnatei sale. Luna plină strălucea deasupra colibei cu dungi albe și roșii, iluminate dinăuntru, unde se ținea serbarea, ceea ce conferea întregului ansamblu un aspect de circ, totul pe fondul melodiilor populare.

Observam câteodată pe burțile acelor cai mișcări circulatorii, atunci când începeau să sară în sus, să galopeze de-a lungul pășunii mari a negustorului de ouă, să-și arunce capul în toate părțile, astfel încât

puteai presupune că erau în stare să producă fericire în burțile lor și pentru uzul propriu.

I-am surprins și meditănd, orientați spre est, deci către imperiul lui Franz Josef, unde existau armatele de cavaleriști, tot așa cum există în cer o armată pe cai albi.

Să călărești pe bălanul negru este o adevărată artă. În acele momente îi dădeam crezare nepoatei mele. Pe copii i-am crezut întotdeauna.

Călare pe bălanul negru, râurile, lacurile, depresiunile, tablourile istorice, casele și inimile dispăreau, chiar și insulele cu perechile lor de îndrăgostiți se estompau, și nuferii din jurul lor, și ceața din depresiuni, care urca din când în când și trecea ca un vâl înmiresmat peste sipicile² cu fluturi-de-varză pe ele.

În spatele celor șapte munți ți se așternea la picioare o lume care avea ceva din *Peisaj din Boemia* al lui Caspar David Friedrich³, o lume acoperită de un sunet, ce părea că vine de la clinchetul paharelor de vin, peste a căror margine alunecau degetele umede ale văduvelor, la pomana făcută în amintirea soților.

Stând nemișcat, asemenea căpeteniei Seattle⁴, cu vântul lumilor în față, înțelegeai ceva cât se poate de clar, că pășunea mare a negustorului de ouă, cu cortul de serbări pe ea, cel alb-roșu, și anume, având deasupra luna cea plină, și imperiul în spatele ei, spre care obișnuiau caii vecinului să privească fix, nu putea fi decât reproducerea pășunii mari a negustorului de ouă, care ți se întindea la picioare, aici, în țara Albei ca Zăpada, cu cortul de serbări pe ea și imperiul lui Franz Iosef în spatele ei, cel ce i-a dat pe Kafka, pe Anton Bruckner⁵, pe Joseph Roth⁶, cel care la vremea

lui a surprins cu noblețe declinul acestui imperiu, în *Marșul lui Radetzky*⁷, o operă cu un sunet cristalin.

Având o sipică în gură și mergând în galop, calul te aducea din nou acasă, la marginea pășunii mari a negustorului de ouă, pe care, odată, a răsărit numai piciorul-cocoșului, fapt ce îi dădea un iz oriental.

Și atunci într-adevăr aveai impresia că aici lumea miroase a ghips...

Doar când este formulată, deci exprimată prin limbaj, lumea începe să existe. Probabil de aceea i-a fost livrată imediat și Biblia, în care chiar scrie: «La început era cuvântul». Și întrucât lumea se schimbă mereu, ea trebuie mereu reformulată, ceea ce ar putea explică surplusul de formulări. Lucru care nu ne oferă decât bucurii deșarte, căci cine și-ar dori să nu mai existe nimic de adăugat? Bunăoară, formulările despre pășunea mare a negustorului de ouă, cu coliba de serbări cu dungi albe-roșii pe ea și cu luna plină deasupra, și cu caii de lângă ea, și cu imperiul lui Franz Josef în spatele ei, și sunetul melodiilor populare...

Amrain era centrul lumii. Am constatat acest lucru într-o dimineață de duminică, pe când mergeam la poștă, prin urmare, relativ devreme în zi și la început de noiembrie. Pe drumul spre casă am trecut pe lângă fabrica de bere. Copacii își pierdeau frunzele. Vântul le învârtejea. Morții, adică bătrânul fierar, prietenul meu din școală (comerciant și pianist, interpret de Chopin), masivul birtaș de la fabrica de bere, chirurgul, dr. Ramser, și pantofarul, care ani la rând a fost campion la gimnastică, toți acești trecuți pe celălalt tărâm priveau căderea frunzelor. Am avut sentimentul puternic că acesta trebuia să fie centrul lumii:

Amrain, mai cu seamă fabrica de bere din Amrain, cu tot cu casele dimprejur, pământul dimprejur și copacii de pe el, chiar și aceia care nu mai existau.

Înainte de a ajunge acasă, m-am gândit la Iasnaia Poliana⁸ și la dorința mea de a citi *Război și pace*, toamna, când cădeau frunzele...

Fabrica de bere care sălășluia în mine, cea care încă mai avea toți copacii împrejurul ei, deci și cei doi salcâmi cu frunzele delicate din partea de nord, în a căror coroană se împleticea răsul colosal al masivului birtaş, această fabrică de bere, cu geamul deschis și birtul gol, era mai reală decât cea care tocmai se renova, doar cei doi castani din partea de vest au trebuit tăiați. Sub cei doi castani fusese făcută fotografia cu gimnaștii la începutul anilor '20, care la rândul ei a atârnat mai apoi sidefie lângă o ușă de baie, dincolo de munți, nu cei șapte, bineînțeles, în spatele cărora se afla țara Albei ca Zăpada. Țara care semăna cu *Peisaj din Boemia* de Friedrich și peste care atârna un sunet cristalin ce se regăsea în sufletul nostru și unde lumea era protejată, în timp ce aceea reală era tăbăcită de soare și vânt. În timp ce bălanul negru, cel cu sipica în gură, trebuia să asigure legătura dintre aici și acolo.

Fabrica de bere de dincolo de cei șapte munți răsună deci vara de sunetul mazurcilor, pe care prietenul meu din școală le ademenea să iasă din pianul negru aflat în camera de deasupra prăvăliei de stofe, de unde eu puteam să privesc cum numitul birtaş cu mâinile în șold supraveghea intrarea carelor cu recoltă în șură.

Lângă cortul de serbări, luminat și plin de melodiile populare care treceau prin prelatele albe-roșii,

pentru a se răsfrânge peste pășunea cu luna plină deasupra, peste pășunea mare a negustorului de ouă, lângă care se spânzurase țaranul cu patru săptămâni în urmă, după ce nu mai știuse cum să iasă la capăt cu caii, lângă acest cort de serbări deci s-a organizat și un foc de artificii, în chiotele de admirație ale celor adunați acolo, o parte dintre ei îndepărtându-se și sprijinindu-se de trunchiurile merilor, unde înainte existau flori de nu-mă-uita cu petale mari, pentru a privi la stele, peste care țaranul din vecini trebuie să fi pășit, plecând mult mai departe...

Dialectul nostru avea aroma vieții. Și venea de unde vine și viața. Prin dialectul limbii scrise i se transmitea ceva țărănesc, greoi, el fiind privat de la margini încoace de ornamente, de strălucire, începând să aibă un ușor iz de orătării, de mărgărite. Iar ce nu putea crea limba, crea sculptura. Iar ce nu reușea să creeze nici sculptura, îi revenea muzicii. Poate că lumea era un sunet...

Nu m-am lăsat niciodată păcălit de acei vestitori, cărora le plăcea să proclame Paradisul, cel nou bineînțeles, cumpărat cu sânge și lacrimi. Dintotdeauna, în schimb, am avut o slăbiciune pentru efemeritate, pentru omul fragil, pentru sunetul care compune lumea.

Acești vestitori duceau întotdeauna cu sine iscoade, care erau puse mai cu seamă pe urmele bălanilor negri. Aceștia încercau atunci să scape, fugind în munți, în spatele cărora se afla țara Albei ca Zăpada, acel hotar care avea ceva din *Peisaj din Boemia* de Friedrich, cu un sunet precum clinchetul paharelor de vin deasupra.

Pe lângă toate acestea, iscoadele lămureau ce s-a întâmplat în mijlocul Paradisului, sub Arborele

Vieții, când șarpele a îndemnat-o pe Eva să mănânce din fructele acestuia, ca să devină ca Dumnezeu.

Asta s-a întâmplat prin urmare în Grădina Edenului, unde creșteau tot felul de arbori nostimi de privit, Eden care va învia din nou, dar nu prin vestitori sau crainici, ci prin cel care creează marele sunet, plimbându-și degetul uscat pe spirala ceții în constelația Câinilor de Vânătoare, astfel încât el să răsună până la capătul lumilor...

Și la noi s-a cărat cu căruța, doar că aici căruțele trosneau ceva mai tare, iar toți cei care se simțeau amenințați puteau să fugă pe ascuns. În timp ce vântul lumilor sufla la răstimpuri, de după cei șapte munți, câte un nechezat peste trosnituri.

Astfel am avut și noi zgomotele noastre, noi, cei de la capătul spațiului, cel germanic, de unde provin Heinrich cel Verde⁹ și Jakob von Gunten¹⁰, care au știut amândoi de centre, de Berlin de pildă, orașul de pe nișipul din Mark Brandenburg, la nord de care se află Mecklenburgul lui Uwe Johnson, de care se leagă Marea Baltică, ale cărei valuri scurte au fost numite, după Johnson, *ciorovăitoare*.

Frumos ar fi fost dacă Heinrich cel Verde, Jakob von Gunten și personajele mele de vânt s-ar fi întâlnit, ca peregrini, peregrini de la capătul spațiului. Și dacă Marcel Proust, Claude Simon, Samuel Beckett, Lev Tolstoi și Virginia Woolf și-ar fi făcut apariția pe bălani negri, precum cazacii de pe Don, atunci personajele mele de vânt, Jakob von Gunten și Heinrich cel Verde, i-ar fi făcut sigur cu ochiul lui Meretlein¹¹, lui Meretlein pe câmpul cu fasole¹². Iar Mecklenburgul lui Uwe Johnson s-ar fi numit din nou Mecklenburg. Iar fluturii-de-varză din livada cu

cireși ar fi fost din nou fulgi de zăpadă în fața geamurilor Institutului Benjamenta¹³. Iar acordurile de vals de la balul imperial din Sankt Petersburg ar fi jucat rolul drapelelor de praf ridicate de cazacii de pe Don, aceste acorduri fiindu-i dedicate Natașei¹⁴, prințului Andrei¹⁵. Iar crizantemele din piața de flori din Bärenplatz¹⁶ în Berna ar fi fost acelea pe care Marcel Proust le-a pus în salonul lui Odette, unde trebuiau să imite sunetele culorilor date de soarele în asfințit, când cerul de noiembrie, cel de deasupra Parisului, se stinsese (în vreme ce deasupra câmpului cu fasole cerul ar fi binevoit să lumineze incandescent).

În Bärenplatz se afla de altfel palatul Fédéral, pe care-l frecventa Robert Walser¹⁷ în răstimpurile în care nu-și scria manuscrisele micrografice¹⁸. De acolo, el a plecat în Țara de Sticlă, fără să se mai întoarcă.

Zornăitul unui rapid a acoperit vorbele care ieșiseră din buchetul de tufănică. Un vânt de est a mișcat petalele cu margini roz de culoarea porțelanului. Peste ele stătea scris KASPAR BAUR, literele fiind încrustate în piatra de var, din care este alcătuit muntele ce se întinde la nord de Amrain. În jurul meu nu se aflau deci morții din SPOON RIVER¹⁹, aici se aflau osemintele foștilor locuitori ai Amrainului, la o adâncime de aproximativ un metru și jumătate și probabil destul de înghesuiți, căci Amrain nu are osuar. Printre ele trebuie să se fi aflat craniul, oasele coloanei vertebrale, ale coapsei și gambei mamei lui Baur, ale tatălui, ale Juliei, ale Linei, dar și cele ale bătrânului fierar, ale birtășului de la fabrica de bere, ale pantofarului, care mulți ani la rând fusese campion la gimnastică. În timp ce osemintele strămoșilor lui Baur din partea

mamei se odihneau probabil în pământul din insula Rügen²⁰, căci mama lui Baur era din nordul cel mai îndepărtat al Germaniei, de unde a venit la începutul secolului în Elveția, împreună cu soțul ei, păstrând insula Rügen în inimă: astfel Kaspar Baur a putut crește printre găște, rațe, curci și găini obișnuite; numai oile au lipsit, cele pe care le păstorise tatăl ei, căpetenie de ciobani și pe catalige (pentru a putea avea o vedere mai bună asupra turmelor).

Aici zăceau ei acum, morții din Amrain, făceau litanii, în timp ce vânturile suflau peste ținut, iar vara foarte târzie²¹ îngălbenea mestecenii care vibrau în vânt, într-un vânt din est, unde avuseseră loc bătăliile de încercuire și unde mai găsești împrăștiate cranii, oase ale coapselor, cu și fără femururi. Cerul nu pare nicicând mai adânc, și lumina sa mai asupritoare decât în timpul verii foarte târzii. În timp ce noi, Baur și cu mine, tocmai în zenitul unei astfel de veri, de sărbătoare a Sfântului Martin²² a anului 1977, ne-am executat rondul în Olten, am dat peste o locomotivă istorică în fața atelierelor Căilor Ferate Elvețiene. Mergeam pe strada Gösger către cartierul industrial, cu strada lui flancată de arțari și alți copaci, ajungeam printr-o buclă mare înapoi la Aare²³, îi urmam cursul în sensul opus direcției lui de curgere, treceam peste podul Trimbacher, pentru a face o buclă prin orașul vechi, pe lângă vechiul spital, care îți aducea aminte de clădirea din Iasnaia Poliana, reședința de vară a lui Tolstoi. După ce treceam de pășunea pe care se jucase meciul de tenis fără minge, ne pomeneam, puțin mai târziu, în fața magazinului de animale Arakanga, pe strada cu pasaj subteran, la numărul 18, unde papagalul tocmai se scărpină după urechea

dreaptă (cu două degete de la piciorul drept legat cu lanț), urechea nefiind, de fapt, vizibilă, ci doar presupusă, având în vedere locul în care se scărpină. Ochiul drept și-l ținea închis, savurând momentul, iar capul puțin aplecat spre dreapta. Apoi ne îndreptam spre punctul de pornire, deasupra noastră cerul vestic simula o acuarelă în tonuri de roz, gri, albastru și portocaliu, o acuarelă de dimensiuni uriașe. Atunci a început să ningă.

Acesta era deci petecul de pământ unde se afla urna maiorului de cavalerie la picioarele mormântului soției sale, din care vântul sufla din când în când o priză de cenușă, în direcția gospodăriei dispărute a maiorului de cavalerie. În locul ei se găsește astăzi țesătoria. Aici se afla și piatra funerară cu îngerul, piatra funerară a mamei Lindei, prietena din școală a lui Baur. Îngerul ținea, după spusele lui Baur, un crin în mână, și avea aripi; soția maiorului de cavalerie avea pe piatra ei un înger fără aripi. În schimb, acesta ținea un trandafir în mână, unul alb probabil.

Când am găsit atunci, cu ocazia carnavalului, un depozit de pietre funerare în cimitirul din Amrain, Baur ne-a spus că printre ele se află și aceea a mamei Lindei, și aceea a soției maiorului de cavalerie, deci pietre funerare cu îngeri, cu și fără aripi, amândoi însă cu flori în mână.

Așa se scurge timpul! De parcă ar fi împrăștiat de vânturi, peste mări, ce se fac stăpâne peste el; astfel încât valurile sunt timp devenit perceptibil, timp născut din bălbăitul oamenilor și din bălbăitul mărgăritelor și al rândunelelor; cele din urmă trec și ele mările, conferind valurilor un subton: vâjăitul aripilor rândunelelor. De altfel, se pare că lui Kaspar